DEMOS HELSINKI

Veikko Eranti
Julia Jousilahti
9.11.2017

LAUSUNTO EDUSKUNNAN TULEVAISUUSVALIOKUNNALLE

Asia: VNS 6/2017 vp Valtioneuvoston tulevaisuusselonteon 1. osa Jaettu ymmärrys työn murroksesta

Teema: Työn muutos

Demos Helsinki kiittää mahdollisuudesta lausua asiassa. Selonteon 1. osa on ansiokas kokonaiskuvaus työelämän murrokseen liittyvistä moninaisista keskusteluista. Erityisen ansiokas on kuvaus viidestä keskeisestä muutostekijästä.

Työn muutosta käsiteltäessä on keskeistä muistaa, että kyseessä on potentiaalisesti yhteiskuntamallimme peruspilareita horjuttava kehityskulku. **Työn muutos on tarkoittaa siirtymistä lopullisesti teollisesta jälkiteolliseen yhteiskuntaan**. Perinteisten ratkaisumallien juuret ovat vahvasti kiinni teollisen palkkatyöyhteiskunnan ja kansallisvaltioiden rakenteissa (esimerkiksi ansiotyö ja sen verottaminen veropohjan kivijalkana). Meidän on löydettävä uusia tapoja luoda arvoa ja sitä kautta toimeentuloa. Palkkatyöhön ohella on varmistettava, että ihmiset ylipäänsä ohjautuvat toimintaan, joka synnyttää uutta ja luo tekijälleen merkitystä ja arvokkuutta. **Työn murrokseen vastaaminen tarkoittaa keskeisten instituutioidemme uudelleenrakentamista, uudenlaisen maailman haasteista käsin.**

Tähän kaikkeen voidaan vaikuttaa, mutta se vaatii valmiutta aktiiviseen, avomieliseen ja paikoin pelottomaankin otteeseen. Tässä työssä tulevaisuusselonteon ensimmäinen osa asettaa hyvän pohjan, mutta varsinainen määrittelytyö on vasta edessä. Jaetun ymmärryksen lisäksi tarvitaan yhteinen tulevaisuuden työn tahtotila ja toimintamalli. Demos Helsinki peräänkuuluttaa pelotonta keskustelua yhteiskunnan kokonaisvisiosta.

Työn muutoksen eräs keskeisistä kehityskuluista on lisääntyvä automatisaatio. Toiset skenaariot ovat esittäneet jopa siirtymistä kohti täysautomatisoitua yhteiskuntaa. Olennaista on ymmärtää, että lisääntyvä automatisaatio aiheuttaa joka tapauksessa työelämän epäjatkuvuuskohdan: muuttuva toimialarakenne synnyttää uusia työpaikkoja eri aloille, eri puolille Suomea, eri ihmisille ja eri tahdilla kuin ennen. **Työpaikkojen korvautuminen uusilla**

on hidasta ja voi johtaa työllisyyden väliaikaiseen romahtamiseen. Yhteiskunnan tulee ottaa aktiivinen rooli näiden ihmisten tukena muutoksessa.

Ensimmäistä teollista vallankumousta seurasi noin 40 vuoden ajanjakso (niin sanottu Engelsin paussi), jolloin työn tuottavuus parantui koneiden avulla huimasti, mutta hyödyt eivät vielä näkyneet ihmisten nousseena toimeentulona tai lisääntyneenä hyvinvointina. On mahdollista, että olemme nyt vastaavassa tilanteessa. Teollistumisen hyödyt valuivat ihmisille vasta lukuisen uusien instituutioiden, kuten poliittisen puolueiden, ammattiliittojen tai sosiaaliturvan synnyttyä. Mitä ovat ne uudet instituutiot, joiden nyt pitää syntyä, jottei nykyinen teknologioiden kehitys sysää suurta joukkoa ihmisistä alhaiselle toimeentulolle?

Haluamme lisäksi kiinnittää huomiota osaamisen roolin muuttumiseen tulevaisuuden työmarkkinolla. Kuten myös selonteossa todetaan, nähtävillä on samaan aikaan huippuosaamisen korostuminen ja teknologian osaamistarvetta yksittäisissä ammateissa vähentävä vaikutus. Niinpä on varauduttava sellaiseen maailmaan, jossa **tarkasti määritellyn osaamisen sijaan tärkeäksi nousevat oppimiskyky sekä kyky siirtää kyvykkyyksiä sektorilta toiselle.**

Kokonaisuudessaan, **työn murroksen kohdalla on tärkeää varmistaa suomalaisen yhteiskuntamallin perusarvot: matalat hierarkiat, tasa-arvo ja korkea yleinen luottamus.** Tämä on mahdollista ainoastaan, mikäli aktiivisesti kehitämme instituutioitamme uuteen maailman sopiviksi.

Lisätietoja:
Veikko Eranti, 050 369 5129
Julia Jousilahti, 040 722 4931